

Educar rere les línies

daniel.cassany@upf.edu

http://www.upf.edu/pdi/df/daniel_cassany/

<http://www.upf.edu/df/recerca/grups/grael/LC/index.htm>

Programa

- La perspectiva sociocultural: teoria [6]
- Llegir la ideologia: exemples [4]
- Recerques
  - Llegir llibres de text. [3]
  - Llegir en diverses cultures [2]
  - Llegir ciència [1]
  - Llegir webs. [6]
- Propostes [2]
- Conclusions [1]

Canvis socials importants

1. Aprofundiment en la democràcia: equitat i igualtat. Drets i deures. Reconeixement de la diversitat.
2. Llibertat d'expressió.
3. TIC: multiplicació i disseminació dels discursos.
4. Plurilingüisme, traducció, llengües franques.
5. Globalització: viatges, migració. Mestissatge.

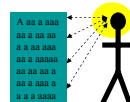
Tres perspectives

Lingüístic

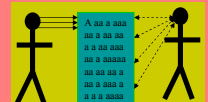
lectura
redacció

Psicolingüístic

comprensió
composició

Sociocultural /
sociolingüístic

pràctiques discursives
gènere professional

Pots dir el que vulguis, pero educarem a tothom perquè entengui el que pretens.

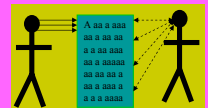
Leo Bassi

El País 19-03-06

Literacitat crítica: concepte

Literacitat crítica

Llegir rere les línies

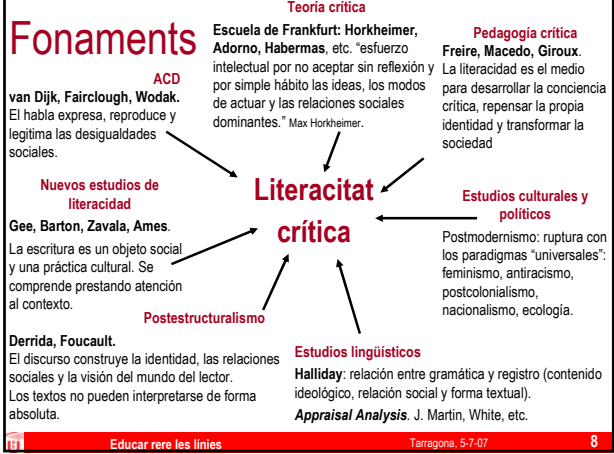
Llegir entre línies

Llegir les línies

El discurs com a pràctica social

Exemples

Educare rere les línies Tarragona, 5-7-07 **9**

Exemples

- Com funciona la manipulació?
  - Immigrant agradeix adolescent.
  - Dona suïssa agradeix cap rapat.
- Educare rere les línies** Tarragona, 5-7-07 **10**

Exemple

[...] Prefiero los caminos a las fronteras y una mariposa al Rockefeller Center y el farero de Capdepera al vigía de Occidente [...]

Rere les línies: per a un català, un castellà, un mexicà, etc.

Entre línies: les con caminos, mariposa / Rockefeller Center, el significat de vigía de Occidente, etc.

Las l marip prepc

Literacitat crítica: exemples

Literacitat crítica: exemples

Partit Popular, CiU:

- L'aigua ha de ser per a tots.
- Sí al trasvasament de l'Ebre.

Què penso jo?

PSOE, IU, altres:

L'aigua té prioritats i preus diferents segons sigui per a l'ús personal, industrial o ociós.

Qüestions ecològiques. No.

Literacitat crítica: exemples

- (1) *No a la guerra / Per la pau* [15-2-2004]
- (2) *Les accions des de l'aire [air strike] sobre Kabul han provocat danys colaterals.* [CNN, EUA]
- (3) *Els bombardejos sobre Kabul han provocat víctimes civils.* [Al Jezira, Qatar]
- (4) *Per què les dones parlen diferent dels homes* [El Mundo, titular, 11-5-03]
- (5) *L'ideal de la democràcia va sorgir...*
- (6) *La utopia de la democràcia va sorgir...*

Llegir llibres de text

- L'anàlisi mostra que la ideologia també emergeix en els llibres de text (Atienza, en premsa):
  - Hasta el siglo VII de nuestra era Arabia se quedó aislada, casi sin relacionarse con ningún otro pueblo. Tenía una cultura muy pobre y la religión era idolátrica. El ídolo principal era una piedra negra (quizás un meteorito), que adoraban en un santuario de la Meca.

Llegir llibres de text

- Comparació de fets paral·lels: (Atienza, en premsa):
  - Bajo el impulso del precepto de la guerra santa, que **obligaba** a los musulmanes a combatir **por su propia religión, los árabes** llevaron a cabo unas conquistas muy rápidas después de la muerte de Mahoma. Primero **se apoderaron** de las tierras más próximas (Palestina, Siria y Egipto) y, por tanto, unas ciudades antiguas y famosas, como Damasco y Jerusalén, **cayeron** bajo su poder" [CCSS7:86].
  - Se denominaban** cruzados los guerreros cristianos que **iban a luchar** contra el Islam para **recuperar** la Tierra Santa.
  - Gracias** a la labor de los monjes (evangelización), hacia el siglo X la mayoría de los habitantes de Europa eran cristianos. [CCSS8: 106].

Llegir en diverses cultures

Coyoacán, México DF, 2004

Barcelona, 2005

Retòrica contrastiva

- Cada comunitat i disciplina crea les seves pròpies pràctiques lletrades, amb gèneres, valors, rols i concepcions particulars. Exemple: queixar-se a Espanya i Alemanya (Pastor 2005):

Alemanya:

1. Molt freqüent.
2. Directa i explícita: cortesia molt moderada.
3. Distinció queixa / destinatari / institució.
4. Exercici dels drets i deures. Possibilitats de millora.

Espanya:

1. Escassa. Ús de la parla.
2. Més indirecta i implícita: cortesia molt marcada.
3. Identificació queixa / destinatari / institució.
4. Poca tradició democràtica. És un problema o un càstig.

Llegir i escriure webs

+ Credibilidad

- Credibilidad

Foguet et al. 2003

- Organización conocida
- Atender con rapidez
- Actualizar con frecuencia
- Estar vinculada con otra web conocida
- Aclarar autores y referencias
- Diseño profesional
- Aclarar política de uso
- Incluir vínculos a otras webs
- Oscuridad en la autoría o procedencia.
- No disponible o ser pesada
- No actualizar
- Incluir anuncios (*pop up*)
- Navegación difícil
- Errores ortotipográficos
- Vínculos dañados

Propostes

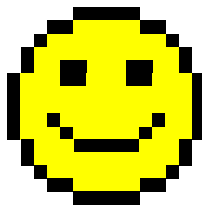
1. Participar en *pràctiques lletrades autèntiques*.
2. Atendre al context comunicatiu: el *gènere discursiu, les institucions, les pràctiques socials, els objectes i les identitats*.
3. Llegir i escriure en societat, cooperativament: parelles, grups.
4. Posar èmfasi en la identitat personal.
5. Usar la parla com a instrument de construcció i d'interacció.

Propostes

1. *Taller de lectura i escriptura a l'aula: pràctiques de coautoria i colectura.*
2. *El treball amb casos reals o versemblants.*
3. *Usar textos paral·lels: versions diferents, models textuais, documents previs, paratextos, etc.*
4. *Utilitzar TIC: redactors, correctors i traductors assistits.*
5. *Valorar i integrar les pràctiques vernacles.*

Conclusions

- Les pràctiques lletrades canvien al ritme dels temps per diversos motius.
- Llegir la ideologia és avui més rellevant que ahir.
- Cal incorporar la perspectiva sociocultural en la concepció de la comprensió lectora.
- Cal elaborar, implementar i avaluar recursos didàctics per fomentar l'aprenentatge de la comprensió de la ideologia.

daniel.cassany@upf.edu

http://www.upf.edu/pdi/dtf/daniel_cassany/

<http://www.upf.edu/dtf/recerca/grups/grael/LC/index.htm>